

БЕЛІНСЬКА Світлана,

д. т. н., професор, професор кафедри
товарознавства і фармації
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
s.belinskas@knu.edu.ua

BELINSKA Svitlana,

Doctor of Sciences (Technical), Professor,
Professor at the Department
of Commodity Science and Pharmacy
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
ORCID: 0000-0002-1984-5797

МОРОЗ Олена,

д. е. н., професор, завідувач кафедри
підприємництва, логістики та менеджменту
Вінницького національного технічного
університету
Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця,
21000, Україна
oomorozz@ukr.net

MOROZ Olena,

Doctor of Sciences (Economics), Professor,
Head at the Department of Entrepreneurship,
Logistics and Management
Vinnytsia National Technical University
95, Khmelnytske Shosse, Vinnytsia,
21000, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3337-3345

НЕСТЕРЕНКО Наталія,

к. т. н., доцент кафедри
товарознавства і фармації
Державного торговельно-економічного
університету
вул. Кіото, 19, м. Київ, 02156, Україна
n.nesterenko@knu.edu.ua

NESTERENKO Nataliia,

PhD (Technical), Associate Professor
at the Department of Commodity Science
and Pharmacy
State University of Trade and Economics
19, Kyoto St., Kyiv, 02156, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3003-0406

**ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ
ОЗНАКИ МАРКУВАННЯ
АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ**

*Проаналізовано вітчизняний та міжна-
родний досвід у сфері обігу алкогольних
напоїв. Визначено тенденції розвитку ринку
алкогольних напоїв і принципи їх групу-
вання. Висвітлено особливості маркування
алкогольних напоїв вітчизняного й закор-
донного виробництва та використання
інформаційних знаків для забезпечення їх
ідентифікації. Встановлено доцільність
системної та своєчасної просвітницької
діяльності щодо визначення походження,
складу, якості алкогольних напоїв і фор-
мування культури їх споживання з метою
мінімізації ризиків придбання контрафакт-
них товарів. За результатами проведених
досліджень доведено твердження щодо
стабільності попиту на алкогольні напої
в Україні. Виявлені особливості маркування
різних груп алкогольних напоїв спрямовані
на ідентифікацію їхнього походження та*

**IDENTIFICATION MARKING
SIGNS OF ALCOHOLIC
BEVERAGES**

*The domestic and international experience
in the sphere of circulation of alcoholic
beverages has been analyzed. The trends in
the development of the alcoholic beverages
market and the principles of their grouping
have been determined. The peculiarities of
labeling of alcoholic beverages of domestic
and foreign production and the use of
information signs to ensure their identification
are highlighted. The expediency of systematic
and timely educational activities regarding the
determination of the origin, composition, quality
of alcoholic beverages and the formation of
a culture of their consumption in order to
minimize the risks of purchasing counterfeit
goods has been established. Based on the results
of the conducted research, the statement about
the stability of the demand for alcoholic
beverages in Ukraine has been proven. The
identified features of the labeling of various*

якості й забезпечують інформаційну підтримку їхнього обігу.

Ключові слова: алкогольні напої, ідентифікаційні ознаки, маркування, марка акцизного податку.

groups of alcoholic beverages are aimed at identifying their origin and quality and provide informational support for their circulation.

Keywords: alcoholic beverages, identification signs, labeling, excise tax stamp.

Вступ

Оприлюднені дані Міністерства цифрової трансформації України засвідчують, що у країні кожна п'ята пачка тютюнових виробів і кожна третя пляшка алкогольних напоїв реалізуються нелегально. Відповідно щорічні втрати надходжень до держбюджету становлять понад 30 млрд грн (УКРІНФОРМ, 2024). За 6 місяців 2023 р. з незаконного обігу вилучено алкогольних напоїв і спирту на суму у понад 650 млн грн, 375 т спиртовмісної продукції (у 2022 р. – 109 т), більше ніж 150 тис. марок акцизного податку з ознаками підробки. Призупинено діяльність 5 ліній з виробництва лікєро-горілчаних виробів у Чернігівській, Одеській, Полтавській, Волинській, Вінницькій областях (Interfax-Україна, 2024). Зазначене підтверджує високу ймовірність ризиків від реалізації та споживання нелегальних і фальсифікованих алкогольних напоїв.

Тіньовий ринок підакцизних товарів характерний не лише для України, а й для багатьох країн світу. Доступність до матеріалів форумів *World Spirits Alliance* щодо політики країн світу у сфері обігу алкогольних напоїв, способів фальсифікації, застосовуваних в окремих країнах, обсягів реалізації контрафактної продукції, організації забезпечення простежуваності сприяє обміну практиками контролю незаконної торгівлі та є вагомим внеском у розв'язання глобальних питань, що становлять спільний інтерес для багатьох країн, як-от легітимізація бізнесу та протидія незаконній торгівлі алкоголем, негативний вплив на здоров'я контрафактної продукції, збільшення бюджетних надходжень (*World Spirits Alliance*, 2022).

Наразі в Україні приділяють увагу питанню забезпечення електронної простежуваності обігу алкогольних напоїв через впровадження з 1 січня 2026 р. електронних марок акцизного податку у вигляді *DataMatrix*-коду, який буде наявний на споживчій тарі: пачках, пляшках, пакетах тощо (Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України у зв'язку із запровадженням електронної простежуваності обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах" № 3173-IX, 2023, 29 червня). За прогнозами аналітиків, впровадження електронної системи зменшить обсяги нелегального ринку підакцизних товарів і на 15% збільшить розмір надходження до бюджету від сплати акцизного податку (УКРІНФОРМ, 2024).

Електронні марки акцизного податку, на противагу паперовим, мають низку переваг, зокрема забезпечують можливість відстежування руху кожної одиниці продукції від її виробника чи імпортера до

споживача, тому підробка марок стає неактуальною. До того ж завдяки електронній марці акцизного податку уможлиблюється оперативний контроль за повнотою та своєчасністю сплати виробниками акцизного податку. Водночас для покупців алкогольних напоїв на етапі їх придбання створюються умови, що сприятимуть ідентифікації напоїв і встановленню легальності їхнього походження. За даними електронної марки акцизного податку покупець одночасно зможе отримати інформацію про: назву, виробника, місце виробництва, підприємство торгівлі, в якому реалізується продукція. Також забезпечується можливість визначення статусу електронної акцизної марки. Підтверджений статус марки "погашено" до моменту розрахунку за товар свідчатиме про нелегальність його реалізації.

Різноманітні аспекти ринку алкогольних напоїв України та світу, зокрема наслідки від споживання нелегальних алкогольних напоїв, правове регулювання з метою мінімізації ризиків їхнього незаконного обігу, питання асортименту, якості, методів дослідження тривалий час знаходять відображення в публікаціях закордонних і вітчизняних дослідників. *Manning* та *Kowalska* (2021) проаналізували обсяги реалізації нелегальних алкогольних напоїв у багатьох країнах світу і наслідки від їх споживання, визначили економічні та соціальні чинники незаконного виробництва, розповсюдження та продажу алкоголю, розробили типологію алкогольних напоїв, виокремлюючи легальну, нелегальну та сурогатну продукцію. Авторами наведено переконливі докази щодо глобальності проблеми споживання фальсифікованих алкогольних напоїв і запропоновано комплексне розв'язання питання шляхом впровадження політичних, економічних, інформаційних та соціальних заходів.

Shapovalov та *Diachenko* (2023) обґрунтували, що незаконний обіг фальсифікованих алкогольних напоїв завдає шкоди бюджету країни і здоров'ю громадян, визначили вектори реалізації антиалкогольної політики.

Учені Зайченко та Болховська (2023) підтвердили, що в Україні завдяки факторам зовнішнього і внутрішнього середовища ринок алкогольних напоїв є одним з найпріоритетніших, а вітчизняні підприємства нарощують виробництво й виходять на міжнародні ринки.

Науковець Козин (2018) визначив особливості формування політики підприємств – виробників алкогольних напоїв і запропонував модель формування поведінки споживачів алкоголю, спрямованої на помірне та відповідальне його споживання.

Дослідник Шейко (2018) обґрунтував, що незаконний обіг алкогольних напоїв впливає не тільки на економічний потенціал держави, а й на соціальну складову суспільного життя, що виявляється в алкоголізмі, втраті здоров'я та життя людей від зловживання спиртних напоїв, деморалізації суспільних відносин, зростанні рівня злочинності. У подальших дослідженнях Шейко (2019) узагальнив досвід

країн Північної Америки, Європи та Туреччини щодо протидії незаконному обігу алкогольних напоїв.

Автори Бойко та ін. (2022) висвітлили наявні проблеми акцизного оподаткування міцних алкогольних напоїв.

Детально проаналізовано європейську практику контролю за обігом підакцизних товарів і підтверджено ефективність функціонування інституту акцизних складів та електронної системи контролю руху підакцизних товарів (*Excise Movement and Control System*) науковцем Новицькою (2018).

Дослідник Осипенко та ін. (2018) підтвердили, що вплив алкогольних напоїв на організм людини залежить не лише від кількісного вмісту етилового спирту, а й від співвідношення мікродомішок. На їхній погляд, важливим є розроблення інструментальних методів визначення смаку, запаху та, відповідно, безпечності напоїв.

Як аспект формування якості проаналізували вплив деревини на споживні властивості витриманих алкогольних напоїв і запропонували інноваційні методики її використання науковці *Tarko et. al.* (2023).

Попри значний доробок вітчизняних і закордонних учених у сфері обігу алкогольних напоїв, інформаційній складовій маркування щодо якості, легальності походження алкогольних напоїв приділено ще недостатньо уваги. Несистемність відображення у періодичних виданнях результатів досліджень щодо підходів до групування алкогольних напоїв у різних країнах світу, споживних властивостей окремих груп напоїв, несвоєчасне інформування споживачів щодо змін вітчизняного законодавства та міжнародних норм у сфері обігу і маркування алкогольних напоїв, обмеженість інформаційних заходів у спеціалізованих відділах підприємств торгівлі з надання послуг щодо ідентифікації якості напоїв і легальності їх реалізації негативно впливають на усвідомлення споживацького вибору та уникнення ризиків придбання контрафактної продукції.

Метою статті є висвітлення особливостей маркування алкогольних напоїв вітчизняного та закордонного виробництва як критерію їх ідентифікації, що зумовлює мінімізацію ризиків придбання контрафактних алкогольних напоїв.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що поінформованість споживачів щодо специфіки маркування алкогольних напоїв різних країн-виробників сприятиме усвідомленому вибору товару.

Інформаційною базою дослідження стали офіційні дані Державної служби статистики України (2017–2021) та нормативно-правові акти.

Під час підготовки та виконання дослідження авторами застосовано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема методи аналізу й синтезу, порівняння, узагальнення та систематизації.

Основна частина статті має два підрозділи: у першому визначено тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв, у другому – питання особливостей маркування алкогольних напоїв і використання інформаційних знаків для забезпечення їх ідентифікації.

1. Тенденції ринку алкогольних напоїв

Законом України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального" № 481/95 (1995, 19 грудня) визначено, що алкогольні напої – це продукти, одержані спиртовим бродінням цукровмісних матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів із вмістом спирту етилового понад 0.5% об. Обов'язковою умовою визнання напоїв як алкогольних є їх належність до товарних позицій 2203, 2204, 2205, 2206, 2208 згідно з УКТ ЗЕД. До товарної позиції 2203 належить пиво, 2204 – вина виноградні, 2205 – вермути та інші вина виноградні, з додаванням рослинних або ароматичних речовин, 2206 – зброджені напої (окрім квасу "живого" бродіння), їхні суміші та суміші зброджених напоїв з безалкогольними напоями, 2208 – спирт етиловий неденатурований з концентрацією спирту менш як 80% об., спиртові дистилати та спиртні напої, одержані шляхом перегонки, лікери, настоянки гіркі ароматичні.

Аналіз обсягів виробництва та реалізації алкогольних напоїв в Україні до початку повномасштабного вторгнення росії засвідчував стабільність ринку (табл. 1).

Таблиця 1

Обсяги виробництва алкогольних напоїв в Україні

Вид напою	Одиниця вимірювання	2017	2018	2019	2020	2021
Бренді	млн л безводного спирту	9.7	9.0	9.3	7.6	–
Горілка з вмістом спирту не більше ніж 45.4%		54.4	50.9	47.7	50.7	51.3
Лікери та інші спиртні напої		7.5	7.9	8.7	9.8	11.2
Слабоалкогольні напої		3.8	5.0	5.8	6.2	–
Вино ігристе	млн дал	3.7	3.4	2.7	2.3	2.2
Вино тихе		7.5	8.0	7.4	6.8	6.8
Напої ферментовані		2.8	3.1	3.7	4.8	5.0
Вермут та вина ароматизовані		1.6	1.3	1.4	0.5	0.5
Пиво		180	182	182	181	172

Джерело: складено авторами на основі даних Державної служби статистики України за 2017–2021 рр.

Як бачимо, у більшості видів алкогольних напоїв впродовж 2017–2021 рр. спостерігались незначні коливання обсягів виробництва, окрім ферментованих напоїв, слабоалкогольних напоїв та лікерів.

За цей же період у *табл. 2* представлено обсяги і структуру роздрібного товарообороту підприємств торгівлі алкогольними напоями, що корелюють з представленими даними (див. *табл. 1*).

Таблиця 2

Роздрібний товарооборот підприємств торгівлі алкогольними напоями

Алкогольні напої	2017		2018		2019		2020		2021	
	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%	млн грн	%
Алкогольні напої загалом, у т. ч.:		6.5	47127.9	7.1	53483.7	6.7	59846.0	6.9	68360.0	6.6
горілка та вироби лікеро-горілчані	12182.5	2.1	14698.1	2.2	15616.9	2.0	16977.0	2.0	19524.6	1.9
напої слабоалкогольні	1444.6	0.3	1963.5	0.3	2319.8	0.3	2590.2	0.3	3039.5	0.3
вина	5805.4	1.0	7043.0	1.1	7877.7	1.0	9436.5	1.1	10939.3	1.1
коньяк	3784.2	0.6	4605.3	0.7	5273.4	0.6	5853.1	0.7	6837.7	0.7
вина ігристі	2585.2	0.4	3458.9	0.5	3992.3	0.5	4633.0	0.5	5636.6	0.5
пиво	12047.1	2.1	15359.1	2.3	18403.6	2.3	20356.2	2.3	22382.3	2.1

Джерело: узагальнено авторами за даними Державної служби статистики України за 2017–2021 рр.

Суттєво на ринок алкогольних напоїв вплинула війна. За даними *Pro-Consulting*, у січні – червні 2022 р. в Україні порівняно з аналогічним періодом попереднього року реалізовано пива менше на 34%, горілки – на 53, вина – на 58, коньяку – на 66%.

Загалом у 2022 р. обсяги реалізації алкогольних напоїв знизились на 36% (зокрема вина – на 53, а горілки – на 28%), експорту – більш ніж на третину. Водночас варто зазначити, що окремі компанії, як-от *GlobalSpirits* та *Bayadera*, завдяки зростанню інтересу до України змогли збільшити експорт та охопити нові ринки збуту в Польщі, Німеччині, Ісландії, Швеції, Італії, Канаді (*Epravda*, 2023; *Ukrinform*, 2023; *Epravda*, 2022).

Щодо продажів алкогольних напоїв вітчизняного та іноземного виробництва, статистичні дані підтверджують збільшення у структурі продажів частки продукції закродонних виробників (*табл. 3*).

Таблиця 3

Частка продажу підприємствами роздрібною торгівлі алкогольних напоїв
вітчизняного виробництва, %

Алкогольні напої	2017	2018	2019	2020	2021
Алкогольні напої загалом, у т. ч.:	77.5	75.3	73.4	71.1	67.7
горілка та вироби лікєро-горілочані	71.4	67.9	65.8	63.3	57.9
напої слабоалкогольні	93.8	94.1	94.3	95.0	91.4
вина	62.1	57.6	52.1	47.8	46.1
коньяк	79.9	77.1	65.6	66.2	63.2
вина ігристі	74.7	69.1	60.3	56.9	55.4
пиво	89.0	88.8	91.4	90.1	88.0

Джерело: узагальнено авторами на основі даних Державної служби статистики України за 2017–2021 рр.

Зазначена тенденція для вітчизняних споживачів має як позитивний аспект – на ринку наявний широкий асортимент національних алкогольних напоїв, що сприяє максимальному задоволенню різноманітних уподобань споживачів, так і негативний – складність усвідомленого вибору через відмінності класифікацій і групування за якістю алкогольних напоїв в Україні та світі, використання специфічних інформаційних знаків на маркуванні алкогольних напоїв. Тому просвітницька діяльність щодо ідентифікації походження, складу, якості та формування культури споживання алкогольних напоїв має бути системною і своєчасною.

2. Ідентифікаційна складова маркування алкогольних напоїв

Визначальним принципом групування алкогольних напоїв згідно із Законом України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального" № 481/95 (1995, 19 грудня) є технологія їх отримання: виробництво спиртовим бродінням цукровмісних матеріалів або – з використанням харчових спиртів. Відповідно до алкогольних напоїв, отриманих спиртовим бродінням, належить пиво, вино та зброжені напої; до напоїв, отриманих на основі харчових спиртів – горілка, лікєро-горілочані вироби, бренді. Таке групування забезпечує використання під час дослідження якості кожної групи нормативних документів, затверджених в установленому порядку, що містять

вимоги до показників якості та методики їх визначання. Водночас кожна з груп напоїв за показниками якості, специфічними технологічними параметрами, витримкою тощо ділиться на підгрупи. Так, за нормативними документами України горілка поділяється на горілку та горілку особливу, група лікєро-горілчанних виробів охоплює лікєри, лікєри емульсійні, бальзами, наливки, настоянки, слабоалкогольні напої, аперитиви, коктейлі, напої десертні (ДСТУ 4256:2021 "Горілки та горілки особливі. Технічні умови", 2021; ДСТУ 4257–2021 "Напої лікєро-горілчанні. Технічні умови", 2021). До групи настоянок за вітчизняними нормативними документами належать віскі, ром, джін, що за оцінювання якості зазначених видів спиртних напоїв передбачає визначення фізико-хімічних показників (міцності, масової частки кислот і загального екстракту), характерних для всієї групи лікєро-горілчанних виробів попри суттєві відмінності виробництва зазначених напоїв, порівняно з лікєрами, бальзамами, наливками тощо (ДСТУ 3297–95 "Виробництво лікєро-горілчанних напоїв. Терміни та визначення", 1997).

На противагу вітчизняним нормативним документам у Регламенті Європейського Парламенту та Ради ЄС № 2019/787 "Про визначення, опис, презентацію, маркування, використання назв спиртних напоїв при презентації та маркуванні інших харчових продуктів, захист географічних зазначень для спиртних напоїв, використання етилового спирту та дистилятів сільськогосподарського походження в алкогольних напоях" виокремлено 44 категорії спиртних напоїв. Окремими категоріями визначають віскі, ром, джін, дистильований джін і лондонський джін. До речі, в цьому документі відображені особливості технології та складу, що уможлиблює встановлення належності товару до класифікаційного угруповання (*Eur-Lex*, 2019).

Введення в дію 29.12.2024 гармонізованого з Регламентом 2019/787 Закону України "Про географічні зазначення спиртних напоїв" № 2800-ІХ (2022, 01 грудня) нівелює відмінності категоризації спиртних напоїв в Україні та країнах ЄС, що позитивно вплине на забезпечення контролю якості напоїв.

Другим принципом, за яким відбувається групування алкогольних напоїв, є їхня належність до підгалузей харчової промисловості: лікєро-горілчаної та виноробної. До продукції лікєро-горілчаної промисловості належать горілка та лікєро-горілчанні вироби, до продукції виноробної промисловості – вина, бренді, коньяки України. Ідентифікаційною ознакою належності продукції до вказаних груп є дизайн та кольорова гама марок акцизного податку для напоїв вітчизняного (АВ) та іноземного (АІ) виробництва, з відповідною абрєвіатурою: АВ ЛПП, АВ ВП, АІ ЛПП, АІ ВП (*рис. 1 і 2*).

Рис. 1. Дизайн марок акцизного податку зразка 2020 р.

Джерело: Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання маркування алкогольних напоїв" № 74 (2020, 12 лютого).

Рис. 2. Дизайн марок акцизного податку зразка 2023 р.

Джерело: Постанова Кабінету міністрів України "Деякі питання маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах" № 618 (2023, 19 червня).

Реалізація алкогольних напоїв, маркованих марками акцизного податку дизайну 2020 р., можлива до завершення терміну їх реалізації. Тож не є порушенням наявність у торговельних мережах однотипної продукції з марками різного дизайну (рис. 3).

Рис. 3. Маркування виноградного вина іноземного виробництва марками зразка 2023 та 2020 рр.

Джерело: авторське фото.

Проте колір марки акцизного податку не завжди можна використати як критерій видової ідентифікації напою (рис 4). У разі використання у складі напою плодового спирту й обов'язкової вказівки про це на контретикетці, маркують напої марками акцизного податку, призначеними для маркування продукції виноробної промисловості.

Рис. 4. Маркування дистильованих напоїв з використанням плодового спирту

Джерело: авторське фото.

Використання марок, призначених для маркування продукції лікєро-горілчаної промисловості (у фіолетовій або блакитно-жовтій кольоровій гамі для напоїв іноземного виробництва чи зеленій або рожево-бузковій – для вітчизняного виробництва), для зазначених напоїв є порушенням і підтверджує факт невідповідності маркування напоїв законодавчим вимогам (рис. 5).

Рис. 5. Невідповідність маркування плодової горілки іноземного виробництва марками акцизного податку (1 і 3)

Джерело: авторське фото.

Щодо групування виноградних вин, то в Україні їх систематизація базується на сукупності ознак: технологія, міцність, колір, витримка, насиченість діоксидом вуглецю, масова частка цукру, а вимоги до представлення інформації визначені Законом України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального" № 481/95 (1995, 19 грудня).

Європейські підходи, на відміну від вітчизняних, передбачають триступеневу класифікацію вин: без захищеної географічної ознаки – *Wine without Geographical Indication*; з захищеною географічною ознакою – *Wine with Protected Geographical Indication*; захищеного найменування місця походження – *Wine with Protected Designation of Origin*. Інформування про належність вина до класифікаційного угруповання обов'язково має бути наявне на маркуванні у вигляді

текстового позначення, абрєвіатури чи інформаційного знаку. Для *Wine without Geographical Indication* це напис – вино Франції, Італії, Іспанії тощо. Для *Wine with Protected Geographical Indication* – зазначений напис, абрєвіатура *IGP/PGI* чи знак 2. Для *Wine with Protected Designation of Origin* – відповідний напис, абрєвіатура *AOP/DOP/PDO*, інформаційний знак 1 (рис. 6).

Рис. 6. Знаки захищених найменувань місця походження (1) та географічного походження (2)

Джерело: (PDO, PGI, TSG: *The Three Acronyms of Value*, n. d.).

Знак 1 (див. рис. 6) підтверджує, що весь цикл виробництва вина *Silvaner* – від вирощування сировини до переробки та упакування готової продукції – здійснено у виноробному регіоні Німеччини Рейнгессен. Інформація щодо найвищого рівня якості (за національною класифікацією вин Німеччини) засвідчена написом *Qualitätswein* на фронтальній етикетці внизу (рис. 7, 1).

Рис. 7. Маркування вина знаками захищеного найменування місця походження (1) та захищеного географічного походження (2)

Джерело: авторське фото.

Використання інформаційного знаку 2 (див. рис. 6) на маркуванні вина *Pinot Grigio* (див. рис. 7, 2) засвідчує, що технологічні операції з вирощування та переробки винограду здійснені на Сицилії. Підтвердженням італійського походження вина є напис *Italia* на фронтальній частині етикетки та *Indicazione Geografica Protetta* – на контретикетці. Розлив вина у споживчу тару проведено в Німеччині.

Інформування щодо рівня якості виноградних вин у різних країнах може бути забезпечено текстовим позначенням згідно з національними класифікаціями або використанням відповідних марок. Зокрема, в Італії для інформування щодо забезпечення контролю за виробництвом вин захищених найменувань місць походження та гарантування їхньої якості використовують марки, які уможливають ідентифікацію кожної одиниці продукції (рис. 8, 1 і 2).

Рис. 8. Маркування вин Італії марками якості

Джерело: авторське фото.

Найвищою категорією якості вин Італії є категорія вин контрольованого і гарантованого походження (див. рис. 8, 1). Марку зі стрічкою коричневого кольору для позначення таких вин отримують після здійснення низки контролюючих заходів щодо методів виробництва та офіційних процедур у дегустаційній раді, що засвідчує гарантовану якість вина.

Стрічка блакитного кольору на марці вина контрольованих найменувань за походженням (див. рис. 8, 2) підтверджує здійснення обов'язкового контролю та відповідності вина до географічних зон, сортів винограду, технології, показників виходу продукції, вмісту спирту тощо. Також для вин, позначених такою маркою, встановлені вимоги до кольору, букету, смаку вина, дотримання яких контролюється спеціальною дегустаційною комісією.

Отже, в іноземних країнах питанню інформування споживачів щодо якісних характеристик напоїв, їхніх переваг порівняно з аналогами приділяють достатньо уваги. Виявлені особливості маркування різних груп алкогольних напоїв спрямовані на ідентифікацію їх походження та якості й забезпечують інформаційну підтримку їх обігу.

Висновки

За результатами проведених досліджень можна зробити висновок про стабільність попиту на алкогольні напої. В Україні інформування про рівень якості виноградних вин забезпечується лише написами на маркуванні, що вказують на належність напоїв до категорії ординарних, марочних, колекційних вин, вин контрольованих найменувань, що, на наш погляд, потребує удосконалення. Додатковим джерелом інформації про якість виноградних вин також може слугувати позначення на маркуванні результатів участі та відзначення напоїв на різноманітних дегустаційних конкурсах.

У закордонних країнах ідентифікація якості та походження алкогольних напоїв, окрім текстової інформації на маркуванні, забезпечується використанням марок якості, бандеролей, інформаційних знаків, географічних карт місцевості тощо. Проте розуміння їх потребує від споживачів і працівників сфери обігу товарів спеціальних знань.

Перспективою подальших досліджень є аналіз національних особливостей маркування вин провідних виноробних країн світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

REFERENCE

Epravda. (2022). <i>Стали менше пити? Як війна змінила алкогольні звички українців та ринок.</i> https://www.epravda.com.ua/publications/2022/09/6/691168	Epravda. (2022). <i>Have you started drinking less? How the war changed the alcoholic habits of Ukrainians and the market.</i> https://www.epravda.com.ua/publications/2022/09/6/691168
Epravda. (2023). <i>Українські алкогольні компанії збільшили експорт, виробництво харчів впало.</i> https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/23/706925	Epravda. (2023). <i>Ukrainian alcohol companies increased exports; food production fell.</i> https://www.epravda.com.ua/news/2023/11/23/706925
Eur-Lex. (2019). <i>Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the council of 17 April 2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008.</i> https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0787	Eur-Lex. (2019). <i>Regulation (EU) 2019/787 of the European Parliament and of the council of 17 April 2019 on the definition, description, presentation and labelling of spirit drinks, the use of the names of spirit drinks in the presentation and labelling of other foodstuffs, the protection of geographical indications for spirit drinks, the use of ethyl alcohol and distillates of agricultural origin in alcoholic beverages, and repealing Regulation (EC) No 110/2008.</i> https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0787
Manning, L., & Kowalska, A. (2021). <i>Illicit Alcohol: Public Health Risk of Methanol Poisoning and Policy Mitigation Strategies.</i> <i>Foods</i> , 10(7), 1625. https://doi.org/10.3390/foods10071625	Manning, L., & Kowalska, A. (2021). <i>Illicit Alcohol: Public Health Risk of Methanol Poisoning and Policy Mitigation Strategies.</i> <i>Foods</i> , 10(7), 1625. https://doi.org/10.3390/foods10071625
PDO, PGI, TSG: The Three Acronyms of Value (n. d.) https://www.eeqf.eu/en/dop-igp-stg	PDO, PGI, TSG: The Three Acronyms of Value (n. d.) https://www.eeqf.eu/en/dop-igp-stg

Shapovalov, V., & Diachenko, A. (2023). Interdisciplinary Forensic and Pharmaceutical Study of Illegal Circulation of Falsified Alcoholic Beverages to Combat Crime and Prevent Public Health Disorders. <i>Modern Pharmacy and Medicine</i> , 3(1), 1–18. https://doi.org/10.53933/ssmplp.v3i2.89 .	Shapovalov, V., & Diachenko, A. (2023) Interdisciplinary Forensic and Pharmaceutical Study of Illegal Circulation of Falsified Alcoholic Beverages to Combat Crime and Prevent Public Health Disorders. <i>Modern Pharmacy and Medicine</i> , 3(1), 1–18. https://doi.org/10.53933/ssmplp.v3i2.89 .
Tarko, T., Krankowski, F., & Duda-Chodak., A. (2023). The Impact of Compounds Extracted from Wood on the Quality of Alcoholic Beverages <i>Molecules</i> , 28(2), 620. https://doi.org/10.3390/molecules28020620 ; https://www.mdpi.com/1420-3049/28/2/620	Tarko, T., Krankowski, F., & Duda-Chodak., A. (2023). The Impact of Compounds Extracted from Wood on the Quality of Alcoholic Beverages <i>Molecules</i> , 28(2), 620. https://doi.org/10.3390/molecules28020620 ; https://www.mdpi.com/1420-3049/28/2/620
Ukrinform. (2023). В Україні відновлюються обсяги виробництва пива. https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3697031-v-ukraini-vidnovluutsa-obsagi-virobnictva-piva.html	Ukrinform. (2023). Beer production volumes are being restored in Ukraine. https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3697031-v-ukraini-vidnovluutsa-obsagi-virobnictva-piva.html
World Spirits Alliance. (2022). <i>Countering Illicit Alcohol Trade Worldwide: PROBLEMS, ROOT CAUSES AND SOLUTIONS</i> . https://www.worldspiritsalliance.com/wp-content/uploads/2022/06/WSA-Illicite-tradeWeb.pdf	World Spirits Alliance. (2022). <i>Countering Illicit Alcohol Trade Worldwide: PROBLEMS, ROOT CAUSES AND SOLUTIONS</i> . https://www.worldspiritsalliance.com/wp-content/uploads/2022/06/WSA-Illicite-tradeWeb.pdf
Бойко, С. В., Кулинич, Ю. М., & Корнієнко, М. В. (2022). Акцизне оподаткування міцних алкогольних напоїв. <i>Економіка та суспільство</i> , (35). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-45	Boiko, S. V., Kulynych, Yu. M., & Korniienko, M. V. (2022). Excise taxation of strong alcoholic beverages. <i>Economy and Society</i> , (35). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-45
Зайченко, К. С., & Болховська, А. П. (2023). Сучасний стан та тенденції розвитку ринку алкогольних напоїв в Україні. <i>Економіка, управління та адміністрування</i> , (2), 101–109. https://doi.org/10.26642/jen-2023-2(104)-101-109	Zaichenko, K. S., & Bolkhovska, A. P. (2023). The current state and trends in the development of the alcoholic beverages market in Ukraine. <i>Economics, management and administration</i> , (2), 101–109. https://doi.org/10.26642/jen-2023-2(104)-101-109
Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України у зв'язку із запровадженням електронної простежуваності обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах" № 3173-IX (2023, 29 червня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3173-20#Text	Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and other laws of Ukraine in connection with the introduction of electronic traceability of the circulation of alcoholic beverages, tobacco products and liquids used in electronic cigarettes" No. 3173-IX (2023, June 29). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3173-20#Text
Закон України "Про географічні зазначення спиртних напоїв" № 2800-IX (2022, 01 грудня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2800-20#Text	Law of Ukraine "On Geographical Indications of Alcoholic Beverages" No. 2800-IX (2022, December 1). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2800-20#Text
Закон України "Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилатів, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального" № 481/95 (1995, 19 грудня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text	Law of Ukraine "On state regulation of production and circulation of ethyl alcohol, alcohol distillates, alcoholic beverages, tobacco products, liquids used in electronic cigarettes, and fuel" No. 481/95 (1995, December 19). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-%D0%B2%D1%80#Text

Козин, Л. В. (2018). Соціально-відповідальний маркетинг алкогольних напоїв: зв'язок із мотивацією споживачів. <i>Економіка і суспільство</i> , (16), 365–374. https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/56.pdf	Kozyn, L. V. (2018). Socially responsible marketing of alcoholic beverages: relationship with consumer motivation. <i>Economy and society</i> , (16), 365–374. https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/56.pdf
Новицька, Н. В., & Хлебнікова, І. І. (2018). Інноваційні механізми контролю за обігом піддаєзних товарів: європейські тенденції. У <i>Оподаткування та економічна безпека держави в епоху діджиталізації</i> , (с. 134–137). http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43988/1/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D.pdf	Novytska, N. V., & Khlebnikova, I. I. (2018). Innovative mechanisms for controlling the circulation of excise goods: European trends. In <i>Taxation and economic security of the state in the era of digitalization</i> , (pp. 134–137). http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/43988/1/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%9D.pdf
Осипенко, О. П., Баранов, В. І., Ковальов, О. В., Осипенко, В. О., Бабко, Є. М., & Якобчук Р. Л. (2016). Якість і безпека алкогольних напоїв та рекомендації щодо їх визначення. <i>Прогресивні техніка та технології харчових виробництв ресторанного господарства і торгівлі</i> , 2(24), 344–351. https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/84950	Osypenko, O. P., Baranov, V. I., Kovalov, O. V., Osypenko, V. O., Babko, Ye. M., & Yakobchuk R. L. (2016). Quality and safety of alcoholic beverages and recommendations for their determination. <i>Progressive equipment and technologies of food production, restaurant industry and trade</i> , 2(24), 344–351. https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/84950
Interfax-Україна. (2024). https://interfax.com.ua/news/general/925398.html	Interfax-Ukraine news agency. (2024). https://interfax.com.ua/news/general/925398.html
УКРІНФОРМ. (2024). https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3708233-ukraina-vtracae-soricno-30-milardiv-cerez-tinovij-rinok-alkogolu-j-tutunu-fedorov.html	UKRINFORM. (2024). https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3708233-ukraina-vtracae-soricno-30-milardiv-cerez-tinovij-rinok-alkogolu-j-tutunu-fedorov.html
Державна служба статистики України. (2017–2021). https://www.ukrstat.gov.ua/	State Statistics Service of Ukraine. (2017–2021). https://www.ukrstat.gov.ua/
Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання маркування алкогольних напоїв, тютюнових виробів і рідин, що використовуються в електронних сигаретах" № 618 (2023, 19 червня). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2023-%D0%BF#Text	Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of labeling of alcoholic beverages, tobacco products and liquids used in electronic cigarettes" No. 618 (2023, June 19). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2023-%D0%BF#Text
Постанова Кабінету Міністрів України "Деякі питання маркування алкогольних напоїв" № 74 (2020, 12 лютого). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74-2020-%D0%BF#Text	Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Some issues of labeling of alcoholic beverages" No. 74 (2020, February 12). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74-2020-%D0%BF#Text
ДСТУ 4256:2021. <i>Горілки та горілки особливі</i> . (2021). Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості.	DSTU 4256:2021. <i>Vodkas and special vodkas</i> . (2021). Ukrainian research and training center for problems of standardization, certification and quality.
ДСТУ 4257:2021. <i>Напої лікєро-горілчані</i> . (2021). Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості.	DSTU 4257:2021. <i>Liquor-vodka drinks</i> . (2021). Ukrainian research and training center for problems of standardization, certification and quality.

ДСТУ 3297 – 95. Виробництво лікєро-горілочаних напоїв. Терміни та визначення. (1997). Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості.	DSTU 3297 – 95. Production of liquor and vodka drinks. Terms and definitions. (1997). Ukrainian research and training center for problems of standardization, certification and quality.
Шейко, К. В. (2019). Міжнародний досвід протидії незаконному обігу алкогольних напоїв. <i>Часопис Київського університету права</i> , (2), 195–202. https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2019.35	Sheiko, K. V. (2019). International experience of counteracting the illegal circulation of alcoholic beverages. <i>Journal of the Kyiv University of Law</i> , (2), 195–202. https://doi.org/10.36695/2219-5521.2.2019.35
Шейко, К. В. (2018). Соціальні наслідки незаконного обігу алкогольних напоїв. <i>Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право</i> , 49(2), 42–145. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34849/1/%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%20%D0%9D%D0%90%D0%A1%D0%9B%D0%86%D0%94%D0%9A%D0%98%20%D0%9D%D0%95%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E.pdf	Sheiko, K. V. (2018). Social consequences of illegal circulation of alcoholic beverages. <i>Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Law Series</i> , 49(2), 42–145. https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34849/1/%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%86%20%D0%9D%D0%90%D0%A1%D0%9B%D0%86%D0%94%D0%9A%D0%98%20%D0%9D%D0%95%D0%97%D0%90%D0%9A%D0%9E%D0%9D%D0%9D%D0%9E%D0%93%D0%9E.pdf

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що вони не мають фінансових чи нефінансових конфліктів інтересів щодо цієї публікації; не мають відносин з державними органами, комерційними або некомерційними організаціями, які могли б бути зацікавлені у поданні цієї точки зору. З огляду на те, що двоє з авторів працюють в установі, яка є видавцем журналу, що може зумовити потенційний конфлікт або підозру в упередженості, остаточне рішення про публікацію цієї статті (включно з вибором рецензентів і редакторів) приймалося тими членами редколегії, які не пов'язані з цією установою.

Автори не отримували прямого фінансування для цього дослідження.

Внесок авторів є рівнозначним.

Белінська С., Мороз О., Нестеренко Н. Ідентифікаційні ознаки маркування алкогольних напоїв. *Міжнародний науково-практичний журнал "Товари і ринки"*. 2024. № 2 (50). С. 77–92. [https://doi.org/10.31617/2.2024\(50\)06](https://doi.org/10.31617/2.2024(50)06)

Надійшла до редакції 15.03.2024.

Отримано після доопрацювання 26.03.2024.

Прийнято до друку 07.04.2024.

Публікація онлайн 11.06.2024.